

Straatsburg, 18 maart 2016

Publiek
GrecoRC3(2016)2

Derde evaluatiecyclus

Tweede conformiteitsverslag over België

"Strafbaarstellingen (ETS 173 en 191, PDC 2)"

* * *

"Transparantie in de financiering van politieke partijen"

Aangenomen door de GRECO
tijdens de 71^e plenaire vergadering
(Straatsburg, 14-18 maart 2016)

I. INLEIDING

1. De GRECO heeft het evaluatieverslag van de derde cyclus over België aangenomen tijdens de 42^e plenaire vergadering (15 mei 2009). Na toestemming van België heeft de GRECO dit verslag (Greco Eval III Rep (2008) 8E [Thema I](#) / [Thema II](#)) op 22 juni 2009 openbaar gemaakt.
2. Conform het huishoudelijk reglement van de GRECO heeft België een situatierapport ingediend over de maatregelen die zijn genomen om de aanbevelingen ten uitvoer te leggen. De GRECO had Andorra en Luxemburg belast met het aanwijzen van de rapporteurs voor de conformiteitsprocedure.
3. In het conformiteitsverslag dat hij tijdens de 51e plenaire vergadering (27 mei 2011) heeft aangenomen, kwam de GRECO tot de slotsom dat België slechts één van de vijftien aanbevelingen uit het evaluatieverslag van de derde cyclus op bevredigende wijze ten uitvoer gelegd of afgehandeld heeft. Dat maakt dat de GRECO de actuele, zeer geringe mate van tenuitvoerlegging van de aanbevelingen beoordeeld heeft als "over het algemeen onvoldoende" in de zin van artikel 31, paragraaf 8.3, van zijn huishoudelijk reglement. De GRECO besliste bijgevolg tot toepassing van artikel 32 met betrekking tot de leden die de aanbevelingen uit het wederzijdse evaluatieverslag niet in acht nemen.
4. Het eerste tussentijds conformiteitsverslag werd door de GRECO aangenomen op de 55^e plenaire vergadering (16 mei 2012) en openbaar gemaakt op 18 september 2012. Het tweede tussentijds conformiteitsverslag werd vervolgens aangenomen op de 61^e plenaire vergadering van de GRECO (18 oktober 2013) en openbaar gemaakt op 4 juli 2014. In zijn derde tussentijds conformiteitsverslag, aangenomen op de 65^e plenaire vergadering van 10 oktober 2014 en openbaar gemaakt op 5 maart 2015, kwam de GRECO tot de slotsom dat België drie van de vijftien aanbevelingen uit het evaluatieverslag ten uitvoer had gelegd, negen andere aanbevelingen gedeeltelijk ten uitvoer had gelegd en geen gevolg had gegeven aan de drie resterende aanbevelingen. De GRECO had beslist om niet langer de doorgedreven conformiteitsprocedure toe te passen (de mate van conformiteit was immers niet langer "over het algemeen onvoldoende").
5. Overeenkomstig het huishoudelijk reglement van de GRECO heeft België zijn tweede situatierapport ingediend, met bijkomende informatie over de acties die zijn ondernomen om zich te richten naar de aanbevelingen die in het conformiteitsverslag beoordeeld zijn als gedeeltelijk of niet ten uitvoer gelegd. Dat verslag werd ontvangen op 25 september 2015 en diende als basis voor dit tweede conformiteitsverslag. Aanvullende informatie is naderhand gevolgd.
6. De GRECO heeft Andorra en Luxemburg gekozen om de rapporteurs voor de conformiteitsprocedure aan te wijzen. Aldus werd mevrouw Ester MOLNÉ SOLDEVILA, Hoofd Juridische Zaken binnen het ministerie van Justitie en Binnenlandse Zaken aangewezen door Andorra; de heer David LENTZ, Adjunct-openbaar aanklager, werd aangewezen door Luxemburg. De rapporteurs kregen ondersteuning vanwege het secretariaat van de GRECO voor de opmaak van het tweede conformiteitsverslag, dat een evaluatie van de voortgang op het stuk van de tenuitvoerlegging van de hangende aanbevelingen ten opzichte van het vorige conformiteitsverslag behelst, alsook een globale beoordeling van de mate waarin België conform is met die aanbevelingen.

II. Analyse

Thema I – Strafbaarstellingen

7. Er wordt onderstreept dat de GRECO in zijn evaluatieverslag vier aanbevelingen met betrekking tot Thema I aan België had gericht. In het conformiteitsverslag van mei 2011 werd geconcludeerd dat de aanbevelingen i tot iv gedeeltelijk ten uitvoer waren gelegd, een situatie die onveranderd was gebleven blijkens het tussentijds conformiteitsverslag van mei 2012. In het tweede tussentijds conformiteitsverslag van oktober 2013 oordeelde de GRECO dat aanbevelingen ii en iii op bevredigende wijze ten uitvoer gelegd waren. In het derde tussentijds conformiteitsverslag stond vermeld dat aanbevelingen i en iv gedeeltelijk ten uitvoer gelegd waren gebleven. Onderstaande paragrafen zijn dan ook gewijd aan de stand van zaken bij de tenuitvoerlegging van aanbevelingen i en iv.

Aanbeveling i.

8. *De GRECO had aanbevolen de noodzakelijke maatregelen te nemen (circulaire, interpretatieve tekst of opleidingen) om eraan te herinneren dat het opzettelijk "ontvangen" van een voordeel, in de zin van het verdrag inzake de strafrechtelijke bestrijding van corruptie (ETS 173) strafbaar wordt gesteld uit hoofde van verschillende misdrijven van passieve omkoping.*
9. De GRECO wijst erop dat deze aanbeveling tot dusver gedeeltelijk ten uitvoer gelegd is gebleven. In mei 2011 hadden de Belgische autoriteiten voorgesteld om een algemene omzendbrief uit te werken, waarin de verduidelijkingen die zijn geopperd in het kader van die aanbeveling aan bod zouden komen en waarin een paragraaf voorbereid door de Federale Overheidsdienst (FOD) Justitie zou worden opgenomen. De werkzaamheden werden aangevat maar zijn om verschillende redenen nooit afgerond (opgaaf van redenen: geen akkoord binnen het expertisenetwerk Corruptie en hoge werklast voor de leden). Een gezamenlijke opleiding voor politie en magistraten vond plaats op 19 november 2011, waarin werd aangestipt dat het ontvangen van een voordeel integraal deel uitmaakt van alle vormen van omkoping; het Instituut voor Gerechtelijke Opleiding had nog meer relevante opleidingen gepland in 2015. De Belgische autoriteiten wezen tezelfdertijd ook op de afwezigheid van nieuwe relevante rechtspraak betreffende het 'ontvangen' van onverschuldigde voordelen.
10. De Belgische autoriteiten geven nu aan dat a) nieuwe relevante rechtspraak is uitgebleven; b) wat opleidingen betreft, op initiatief van het Instituut voor Gerechtelijke Opleiding een vergadering is gehouden op 18 september 2015 en een studiedag gepland staat in mei 2016; c) de omzendbrief uiteindelijk is aangenomen door het College van procureurs-generaal op 10 september 2015 – «COL 11/2015 – Publieke omkoping, private omkoping, knevelarij, belangenenneming en verduistering door een persoon die een openbaar ambt uitoefent: strafrechtelijk beleid, dossierbehandeling en wettelijk kader». Die tekst beoogt de opvoering van de strijd tegen corruptie en stelt dat de dossiers inzake misdrijven van publieke omkoping een prioritaire behandeling moeten krijgen. De omzendbrief bevat tevens richtlijnen voor de behandeling van de dossiers: verplichte toewijzing aan de referentiemagistraat van de dossiers inzake publieke omkoping, knevelarij, belangenenneming en verduistering door een persoon die een openbaar ambt uitoefent; de stelselmatige voorlichting van de korpschef van de ontwerpen van beslissing en van de moeilijkheden binnen de verschillende procedurastadia¹; actieve

¹ In het bijzonder de sepositie om de reden "ontoereikende onderzoekscapaciteit" of "andere prioriteiten inzake opsporing of vervolging" van een dossier inzake publieke omkoping, knevelarij, belangenenneming en verduistering door een persoon die een openbaar ambt uitoefent kan slechts gebeuren met het uitdrukkelijk akkoord van de korpschef.

opvolging van de doorlooptijden; beheersing van het gerechtelijk onderzoek; inbeslagname van uit misdrijven verkregen vermogensbestanddelen; opvolging van de internationale rogatoire commissies; beheer van de eventuele minnelijke schikkingen in strafzaken; elektronische verwerking; voorlichting van de hiërarchische autoriteit (inzonderheid indien overwogen wordt om de zaak te seponeren wegens gebrek aan middelen); mededeling van de rechtspraak. De tekst herinnert de procureurs aan de teneur van het EU-Verdrag van 1997 ter bestrijding van corruptie waarbij nationale of communautaire ambtenaren betrokken zijn, aan het verdrag van 1999 van de Raad van Europa inzake de strafrechtelijke bestrijding van corruptie, wat het opzettelijk ontvangen van een onverschuldigd voordeel betreft, voorts aan de verwachtingen van de GRECO maar ook van de OESO in dat verband, en aan de rechtspraak van het Hof van Cassatie.

11. Vooral heeft de minister van Justitie zijn steun verleend aan de uitwerking van een tekst houdende de effectieve wijziging van de artikelen van het Strafwetboek met betrekking tot passieve omkoping in de openbare sector (artikel 246, paragraaf 1) en passieve omkoping in de private sector (artikel 504bis, paragraaf 1): de tekst vervangt aldus de bewoordingen "vraagt of aanneemt" door de bewoordingen "vraagt, aanneemt of ontvangt". Die amendementen (en diverse andere bepalingen) waren onderdeel van de wet houdende wijzigingen van het strafrecht en de strafvordering en houdende diverse bepalingen inzake justitie. De tekst, ingediend in het najaar van 2015², is aangenomen door het parlement op 28 januari 2016, ondertekend door de Koning op 5 februari en bekendgemaakt in het Belgisch Staatsblad op 19 februari en vervolgens in werking getreden op 29 februari.
12. De GRECO juicht toe dat de gerechtelijke omzendbrief, die sinds 2011 is aangekondigd, uiteindelijk kon worden aangenomen door het College van procureurs-generaal op 10 september 2015 en vervolgens onder alle parketten is verspreid. De GRECO brengt waardering op voor de inhoud ervan, niet alleen in het licht van deze aanbeveling maar ook omwille van de opvoering van het repressieve optreden tegen publieke en private corruptie in het algemeen, vermits in de tekst een aantal meer algemene doelstellingen vervat zijn. De GRECO toont zich tevens verheugd over de uiteindelijke aanneming, in januari 2016, van amendementen in het Strafwetboek met het oog op de expliciete invoering van de notie "ontvangst" van een onverschuldigd voordeel. Dat geeft een meer herkenbare verankering aan de jurisprudentiële evoluties daterend van eind jaren '90 evenals aan de autonomie van de omkopingsmisdrijven in hun passieve vorm ook, overeenkomstig artikel 3 van het Verdrag van 1999 inzake de strafrechtelijke bestrijding van corruptie. België heeft aldus geheel in lijn van de verwachtingen van deze aanbeveling gereageerd.
13. De GRECO besluit dat aanbeveling i op voldoende wijze ten uitvoer is gelegd.

Aanbeveling iv.

14. *De GRECO had aanbevolen om i) de nodige maatregelen te nemen ter verduidelijking, met name ten aanzien van de beroepsbeoefenaars, van de reikwijdte van artikel 12bis van het Wetboek van Strafvordering (dat België rechtsmacht verleent op grond van artikel 17, paragraaf 1, van het verdrag inzake de strafrechtelijke bestrijding van corruptie (ETS 173) in alle gevallen waar de nationale rechtsregels niet zouden voldoen aan artikel 17, paragraaf 1), daaronder begrepen het gegeven dat de dubbele strafbaarstelling niet vereist is in dossiers inzake omkoping en ongeoorloofde beïnvloeding; ii) de mogelijkheid tot intrekking of niet-hernieuwing van het voorbehoud inzake artikel 17 van het verdrag te bestuderen.*

² <http://www.dekamer.be/flwb/pdf/54/1418/54K1418001.pdf>

De GRECO wijst erop dat deze aanbeveling tot dusver is beoordeeld als "gedeeltelijk ten uitvoer gelegd". Zoals aangegeven in de vorige verslagen in het kader van deze conformiteitsprocedure, in antwoord op het tweede deel van de aanbeveling, is het voorbehoud jegens verdragsartikel 17 met ingang van 1 juli 2010 ingetrokken omdat de Belgische autoriteiten het voorbehoud niet langer gerechtvaardigd achtten in het licht van de huidige uitlegging van de teksten (er werd van uitgegaan dat het beginsel van de universele rechtsmacht gehuldigd door artikel 12bis van het Wetboek van Strafvordering – Sv. niet beperkt is tot humanitaire aangelegenheden). Bijgevolg werd aansluitend gewerkt aan de voorbereiding van een ontwerp van omzendbrief betreffende artikel 12bis Sv., maar hiervan werd weer afgestapt wegens de implicaties van een universele rechtsmacht. België heeft uiteindelijk geopteerd voor de wijziging van zijn wetgeving in de zin van verdragsartikel 17 en heeft aldus een ontwerp van amendement van de artikelen 10quater en 12 Sv. voorbereid in januari 2013, voor de eerstvolgende ministerraad na de vorming van de nieuwe regering.

15. De Belgische autoriteiten geven nu aan dat de ontwerp tekst tot wijziging van de artikelen 10quater en 12 Sv. tot regeling van de extraterritoriale rechtsmacht van België voorgesteld werd in een nota van 11 maart 2015 die is voorgelegd aan de nieuwe minister. Het federaal parket en het College van procureurs-generaal zijn betrokken bij de raadplegingen.
16. De GRECO neemt kennis van het uitblijven van enige concrete vooruitgang met betrekking tot de tenuitvoerlegging van deze aanbeveling. Hij roept België nogmaals op om verdere inspanningen te leveren teneinde het nationale recht geheel in overeenstemming te brengen met het verdrag en te zorgen voor de tenuitvoerlegging van deze aanbeveling.
17. De GRECO besluit dat aanbeveling iv gedeeltelijk ten uitvoer gelegd blijft.

Thema II – Transparantie inzake de financiering van de politieke partijen

18. De GRECO had in zijn evaluatieverslag elf aanbevelingen met betrekking tot Thema II aan België gericht. Het derde tussentijds conformiteitsverslag laat volgende situatie zien: aanbevelingen ii, iv, v, vi, viii, ix en xi zijn gedeeltelijk ten uitvoer gelegd en aanbevelingen iii, vii en x zijn nog steeds niet ten uitvoer gelegd. In het eerste conformiteitsverslag werd geoordeeld dat aanbeveling i op bevredigende wijze ten uitvoer gelegd is. Onderstaande uiteenzetting gaat dus nader in op het gevolg dat België heeft gegeven aan aanbevelingen ii tot xi.
19. De GRECO wijst erop dat de werkzaamheden tot dusver zijn gestuurd door het Belgische federale parlement met het oog op de omzetting van de aanbevelingen van de derde evaluatiecyclus inzake Thema II, meer bepaald via de werkgroep "Politieke partijen" die door de parlementaire Controlemissie betreffende de verkiezingsuitgaven en de boekhouding van de politieke partijen werd opgericht in december 2000 (en in oktober 2007 een nieuw mandaat kreeg om over een hervorming na te denken). De GRECO heeft in de voorgaande verslagen de gelegenheid gehad tot het becommentariëren van de werkzaamheden en van het wetsvoorstel in voorbereiding, dat voorzag in een aantal wijzigingen met betrekking tot kwesties die aan bod kwamen in het evaluatieverslag. De parlementaire werkzaamheden zijn samengevat in een werkdocument van het parlement³. De GRECO moest de aandacht van België vestigen op de precieze verwachtingen van het verslag en op het feit dat de wijzigingsvoorstellen slechts een deel van die verwachtingen beoogden (sommige ervan zijn niet eens besproken). De amendementen zijn uiteindelijk aangenomen samen met een wetgevend pakket van vier wetten,

³ <http://www.lachambre.be/FLWB/PDF/53/2854/53K2854001.pdf>

in november en december 2013, en bekendgemaakt in het *Belgisch Staatsblad* van 31 januari 2014⁴: a) herziening van artikel 142 van de Grondwet van 6 januari 2014 (blz. 8546); b) bijzondere wet van 6 januari 2014 tot wijziging van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Grondwettelijk Hof (blz. 8592); c) wet van 6 januari 2014 tot wijziging van de wet van 4 juli 1989 betreffende de beperking en de controle van de verkiezingsuitgaven voor de verkiezing van de federale Kamers, de financiering en de open boekhouding van de politieke partijen, van het Kieswetboek, van de wet van 19 mei 1994 betreffende de beperking en de controle van de verkiezingsuitgaven voor de verkiezing van het Europees Parlement en van de wet van 19 mei 1994 tot regeling van de verkiezingscampagne en tot beperking en aangifte van de verkiezingsuitgaven voor de verkiezingen van het Vlaams Parlement, het Waals Parlement, het Brussels Hoofdstedelijk Parlement en het Parlement van de Duitstalige Gemeenschap, alsmede tot vaststelling van de toetsingsnorm inzake officiële mededelingen van de overheid (blz. 8664); d) wet van 6 januari 2014 tot wijziging van de wet van 19 mei 1994 betreffende de beperking en de controle van de verkiezingsuitgaven voor de verkiezing van het Europees Parlement en tot wijziging van de wet van 19 mei 1994 tot regeling van de verkiezingscampagne en tot beperking en aangifte van de verkiezingsuitgaven voor de verkiezingen van het Vlaams Parlement, het Waals Parlement, het Brussels Hoofdstedelijk Parlement en het Parlement van de Duitstalige Gemeenschap, alsmede tot vaststelling van de toetsingsnorm inzake officiële mededelingen van de overheid (blz. 8675).

20. De Belgische autoriteiten geven aan na de federale parlementsverkiezingen van mei 2014 de nieuw samengestelde Controlemmissie van de verkiezingsuitgaven en de boekhouding van de politieke partijen werd geïnstalleerd op 20 januari 2015, met aansluitend een hervormde werkgroep "Politieke partijen". Die werkgroep heeft meermaals vergaderd in 2015 en heeft zich toegelegd op de herziening van de statuten en van het huishoudelijk reglement van de Controlemmissie alsook op de uitwerking van een nieuw model van financieel formaat voor de politieke partijen, in samenwerking met het Instituut van de Bedrijfsrevisoren (een eerste ontwerp was voorzien voor september 2015). Vanwege vertragingen bij de invoering van die structuren en bij de aanneming van het nieuwe financieel formaat moest de inwerkingtreding van de nieuwe wetgeving verschoven worden naar 1 januari 2016 en zal de neerlegging van de rekeningen volgens het nieuwe formaat dus gebeuren in 2016 ter zake van het jaar 2015 (wet van 11 juni 2015 – *Belgisch Staatsblad* van 22 juni 2015⁵).
21. Wat de hangende aanbevelingen van de GRECO betreft: a) de nieuwe werkgroep werd - net als zijn voorgangers - verzocht om te onderzoeken hoe daaraan gevolg kan worden gegeven; de politieke fracties werd gevraagd om eventuele voorstellen te formuleren. b) de voorzitter van de Kamer van volksvertegenwoordigers – die ook de Controlemmissie voorziet - heeft beslist om aanbevelingen iv tot viii, x en xi (die gewag maken van een verzoek tot de entiteiten om passende maatregelen te treffen) officieel onder de aandacht van de gemeenschaps- en gewestparlementen te brengen bij een brief van 19 juni 2015. Het Waalse parlement, het parlement van de Duitstalige Gemeenschap en het Vlaamse Parlement⁶ zouden in principe moeten deel uitmaken van de nieuwe werkgroep vanaf april 2016. De Belgische autoriteiten onderstrepen dat zulke deelname van de parlementen van de gefedereerde entiteiten aan de werkzaamheden van een werkgroep van het federale parlement, die bevoegd is voor de

⁴ Zie http://www.senate.be/actueel/homepage/Staats Hervorming/Moniteur_%20du_31-01-2014.pdf. De autoriteiten verduidelijkten dat sommige bepalingen uit die teksten in werking getreden zijn op de dag van de bekendmaking ervan in het *Belgisch Staatsblad*, dat andere in werking zijn getreden op de verkiezingsdag van 25 mei 2014 en dat nog andere in werking zouden treden op een bij wet bepaalde datum (bijvoorbeeld 1 januari 2015).

⁵ http://www.ejustice.just.fgov.be/cgi_loi/change_lg.pl?language=fr&la=F&table_name=loi&cn=2015061105

⁶ Het parlement van de Federatie Wallonië-Brussel zelf meent dat het niet hoeft deel te nemen aan de werkzaamheden, rekening houdend met zijn bevoegdheden en samenstelling.

voorbereiding van het wetgevende werk, vrij uitzonderlijk is. Uiteraard zullen de voorstellen van wet, van decreet of van ordonnantie moeten worden besproken binnen de bevoegde commissies van de respectieve parlementen. Het Vlaamse parlement heeft reeds aangegeven dat het van plan is een voorstel van decreet in te dienen.

Aanbeveling ii.

22. *De GRECO had aanbevolen i) de wet van 4 juli 1989 en de andere relevante wetten te wijzigen teneinde ook de partijen in aanmerking te nemen die geen federale overheidsfinanciering genieten alsook ii) criteria in te voeren om de boekhouding van de partijen en politieke formaties systematischer uit te breiden tot de ermee samenhangende structuren, met name de lokale afdelingen van de partij, teneinde ook op lokaal niveau controle uit te oefenen.*
23. De GRECO wijst erop dat deze aanbeveling thans is beoordeeld als gedeeltelijk ten uitvoer gelegd. De amendementen van januari 2014 hadden geresulteerd in maatregelen die tegemoet komen aan het eerste gedeelte van de aanbeveling, maar niet aan het tweede: de GRECO had herinnerd aan de heterogene situatie in België als gevolg van een variabele toepassing van de teksten naargelang de politieke partijen (cf. verwijzingen naar het evaluatieverslag in het vorige verslag van de conformiteitsprocedure). De GRECO had erop gewezen dat passende criteria net zouden zorgen voor de consolidering van de financiële staten van de politieke partijen, zodat er geen sprake hoeft te zijn van 1000 bladzijden tellende documenten en een veelheid aan audits, zoals de Belgische autoriteiten tegenwierpen.
24. De Belgische autoriteiten stellen in de paragrafen 20 en 21 dat de werkzaamheden met betrekking tot de tenuitvoerlegging van de hangende aanbevelingen hervat zijn in 2015, maar thans zijn er nog geen concrete maatregelen uit de bus gekomen voor deze aanbeveling in het bijzonder.
25. De GRECO neemt akte van de hervatting van de parlementaire werkzaamheden in 2015, maar betreurt dat er geen enkele nieuwe stap gezet is ten aanzien van het eerste gedeelte van de aanbeveling.
26. De GRECO besluit dat aanbeveling ii gedeeltelijk ten uitvoer gelegd blijft.

Aanbeveling iii.

27. *De GRECO had aanbevolen in de federale regelgeving de respectieve verplichtingen en verantwoordelijkheden van de partijen en [hun] componenten te verduidelijken door ervoor te zorgen dat de geldstromen zoveel mogelijk via de financieringsvereniging van de partij verlopen.*
28. De GRECO wijst erop dat deze aanbeveling thans is beoordeeld als gedeeltelijk ten uitvoer gelegd. De Belgische autoriteiten hadden aangegeven dat er, na beraad, geconcludeerd was dat de Belgische regelgeving voldoende dwingend, transparant en volledig was. De GRECO van zijn kant had erop gewezen dat uit het evaluatieverslag een heterogene situatie naar voren kwam, met een gebrek aan transparantie rond de financiële stromen en de financiële verantwoordelijkheden binnen de politieke partijen (cf. verwijzingen naar het evaluatieverslag in het vorige verslag van de conformiteitsprocedure) en ook rond de consolidering van de rekeningen, zoals reeds aangehaald in hoofde van de vorige aanbeveling.

29. De Belgische autoriteiten stellen in de paragrafen 20 en 21 dat de werkzaamheden met betrekking tot de tenuitvoerlegging van de hangende aanbevelingen in 2015 hervat zijn, maar thans zijn er nog geen concrete maatregelen uit de bus gekomen voor deze aanbeveling in het bijzonder.
30. De GRECO neemt kennis van de hervatting van de parlementaire werkzaamheden in 2015, maar betreurt dat er geen enkele nieuwe stap gezet is ten aanzien van het eerste gedeelte van de aanbeveling.
31. De GRECO besluit dat aanbeveling iii nog steeds niet ten uitvoer gelegd is.

Aanbeveling iv.

32. *De GRECO had aanbevolen om i) de verplichte registratie van giften van minder dan 125 euro aan partijen en kandidaten in te voeren; ii) het beroep op moderne en veiligere stortingsmogelijkheden te bevorderen met het oog op de traceerbaarheid ervan; iii) het begrip gift te verduidelijken of te omschrijven teneinde enerzijds te voorzien in een kader voor de prestaties die gratis zijn of waarvan de prijs lager is dan de marktwaarde en anderzijds de sponsoring en de bestaande regels inzake giften met elkaar in overeenstemming te brengen; iv) de gewesten desgevallend te vragen hun eigen regelgeving aan te passen in de zin van deze aanbeveling.*
33. De GRECO wijst erop dat deze aanbeveling thans is beoordeeld als gedeeltelijk ten uitvoer gelegd. België had in essentie gevolg gegeven aan de maatregelen die vooropgesteld zijn in het tweede element van de aanbeveling, maar onvoldoende of zelfs helemaal geen gevolg aan de andere elementen. Wat het eerste element van de aanbeveling betreft, had de GRECO erop gewezen dat uit de gesprekken tijdens het bezoek ter plaatse was gebleken dat 'bij ontstentenis van expliciete bepalingen over de giften lager dan 125 euro, de meningen verdeeld blijven over een verplichte registratie van dergelijke giften' (paragraaf 35 van het evaluatieverslag). Wat het derde element betreft, had België zich met de amendementen van januari 2014 beperkt tot de invoering van sponsoringsregels, op een wijze die uiteindelijk volstreekte legitimiteit verleent aan een praktijk die in beginsel illegaal is wegens het verbod van giften vanwege rechtspersonen. De sponsoringskwestie was volgens de GRECO onderdeel van een ruimere problematiek: de noodzaak van een passende definitie van de giften. Hij had erop gewezen dat België sinds 1993 (in het verlengde van omstreden zaken) opteert voor het verbod op steun afkomstig van rechtspersonen, maar dat de wetgeving en toezichthoudende organen deze niet voldoende of uitdrukkelijk "buiten de wet" zouden hebben gesteld in alle mogelijke scenario's. Tezelfdertijd is de definitie van giften in België zeer ruim en omvat zij alle vormen van steun (financieel, in natura, «*in enigerlei vorm*»), maar aanwezige verkozenen tijdens het bezoek bepleitten dat die definitie nog specifiek zou zijn, zodanig dat ook sponsoring erin vervat zou zijn. Met het oog op meer coherentie, waartoe dit deel van de aanbeveling strekte, had België dus ofwel moeten terugkeren naar een situatie vóór 1993 wat de bijdragen van rechtspersonen betreft, met verduidelijking van de nadere regels voor het verrekenen van sponsoring in de politieke rekeningen, ofwel die praktijk buiten de wet moeten stellen op een eenduidige en algemeen aanvaarde wijze. De GRECO had benadrukt dat België bij de keuze van zijn oplossing in 2014 geen van beide benaderingen heeft gevolgd en dat de ingevoerde sponsoringsregels in werkelijkheid beperkt blijven tot het eisen van de naleving van de marktprijzen bij de evaluatie van de steun in natura vanwege sponsors, of van de rechtstreeks door hen gedekte kosten. De bestaande regels voor de bovengrenzen voor de giften zijn niet van toepassing (behalve tijdens de verkiezingscampagne), nog een incoherentie volgens de logica van de Belgische regelgeving,

die immers berust op bovengrenzen zowel voor de bedragen van de individuele steun als voor de verkiezingsuitgaven. De GRECO had ook onderstreept dat de differentiatie tussen geoorloofde steun van rechtspersonen en verboden giften van rechtspersonen problematisch zou kunnen uitpakken in de praktijk, met het oog op algemene transparantie en controle.

34. Zoals reeds aangegeven, maken de Belgische autoriteiten in paragrafen 20 en 21 gewag van de hervatting van de parlementaire werkzaamheden in 2015 teneinde tegemoet te komen aan de hangende aanbevelingen. Maar momenteel wordt er geen gewag gemaakt van concrete maatregelen in het kader van die specifieke aanbeveling. In de brief van 19 juni 2015 heeft de voorzitter van de Kamer van volksvertegenwoordigers - tevens voorzitter van de Controlemissie - de inhoud en verwachtingen van deze aanbeveling officieel onder de aandacht van de gemeenschaps- en gewestparlementen gebracht. Zoals aangegeven in paragraaf 21, zullen de parlementen van de gefedereerde entiteiten voortaan betrokken worden bij de werkzaamheden op federaal niveau.
35. De GRECO neemt met voldoening kennis van de verzending van een officiële brief van 19 juni aan de gemeenschaps- en gewestparlementen, met betrekking tot de inhoud en verwachtingen van deze aanbeveling. De GRECO stelt vast dat dit het nodige nieuwe elan lijkt te bezorgen aan de omzetting van de vooropgestelde maatregelen op het niveau van de gefedereerde entiteiten. België heeft dus gevolg gegeven aan het vierde element van de aanbeveling, maar de GRECO betreurt dat de tenuitvoerlegging van het eerste en derde element vooralsnog uitblijft.
36. De GRECO besluit dat aanbeveling iv nog steeds gedeeltelijk ten uitvoer gelegd is.

Aanbeveling v.

37. *De GRECO had aanbevolen i) te onderzoeken of het opportuun is om de periode voor het boekhoudkundig en financieel in aanmerking nemen van de verkiezingscampagne te verlengen, zodat de aangiften de realiteit van de middelen en uitgaven voor deze campagnes beter weerspiegelen; ii) de gewesten desgevallend te vragen hun eigen regelgeving aan te passen in de zin van deze aanbeveling.*
38. De GRECO wijst erop dat deze aanbeveling beoordeeld is als gedeeltelijk ten uitvoer gelegd, omdat op grond van de amendementen van januari 2014 maatregelen zijn ingevoerd in lijn van het eerste gedeelte. Maar er was nog geen enkel gevolg gegeven aan het tweede element van de aanbeveling.
39. Zoals reeds aangegeven, maken de Belgische autoriteiten in paragrafen 20 en 21 gewag van de hervatting van de parlementaire werkzaamheden in 2015 teneinde tegemoet te komen aan de hangende aanbevelingen, en heeft de brief van 19 juni 2015 van de voorzitter van de Kamer van volksvertegenwoordigers - tevens voorzitter van de Controlemissie - de inhoud en de verwachtingen van deze aanbeveling officieel onder de aandacht van de gemeenschaps- en gewestparlementen gebracht. Zoals aangegeven in paragraaf 21, zullen de parlementen van de gefedereerde entiteiten voortaan betrokken worden bij de werkzaamheden op federaal niveau.
40. De GRECO neemt met voldoening kennis van de verzending van een officiële brief van 19 juni aan de gemeenschaps- en gewestparlementen, met betrekking tot de verwachtingen van deze aanbeveling. Het Vlaamse Parlement geeft aan dat het zich wil buigen over het gevolg dat daaraan moet worden gegeven. De GRECO hoopt dat die uitnodiging de omzetting van de

vooropgestelde maatregelen het nodige elan zal bezorgen. België heeft thans dus gevolg gegeven aan alle verwachtingen van deze aanbeveling.

41. De GRECO besluit dat aanbeveling v op bevredigende wijze ten uitvoer is gelegd.

Aanbeveling vi.

42. *De GRECO had aanbevolen i) de termijn voor de bewaring van de bewijsstukken langer te maken dan twee jaar; ii) deze verplichting in te voeren waar ze niet bestaat (in het bijzonder op het niveau van de provincies, districten en gemeenten volgens de wet van 7 juli 1994); iii) de gewesten te vragen hun eigen regelgeving aan te passen in de zin van deze aanbeveling (aanbeveling vi).*
43. De GRECO wijst erop dat aanbeveling vi beoordeeld is als gedeeltelijk ten uitvoer gelegd, aangezien de amendementen van januari 2014 voorzagen in een verlenging van de bewaringstermijn voor de bewijsstukken, in lijn met het eerste element van de aanbeveling. Maar er is geen concreet gevolg gegeven aan het tweede en het derde element ervan. De autoriteiten hadden erop gewezen dat "de federale wetgever bevoegd is voor de Europese verkiezingen, de federale verkiezingen en de verkiezingen van de gefedereerde entiteiten, terwijl de gewesten slechts bevoegd zijn voor de lokale verkiezingen".
44. Zoals reeds aangegeven, maken de Belgische autoriteiten in paragrafen 20 en 21 gewag van de hervatting van de parlementaire werkzaamheden in 2015 teneinde tegemoet te komen aan de hangende aanbevelingen. In de brief van 19 juni 2015 heeft de voorzitter van de Kamer van volksvertegenwoordigers - tevens voorzitter van de Controlecommissie - de inhoud en de verwachtingen van deze aanbeveling officieel onder de aandacht van de gemeenschaps- en gewestparlementen gebracht. Zoals aangegeven in paragraaf 21, worden de parlementen van de gefedereerde entiteiten voortaan betrokken bij de werkzaamheden op federaal niveau.
45. De GRECO neemt kennis van het voorgaande. Wat het tweede deel van de aanbeveling betreft, hadden de Belgische autoriteiten aangegeven in het voorgaande verslag: "de federale wetgever is bevoegd voor de Europese verkiezingen, de federale verkiezingen en de verkiezingen van de gefedereerde entiteiten, terwijl de gewesten slechts bevoegd zijn voor de lokale verkiezingen". De GRECO stelt dat de situatie in werkelijkheid vrij ingewikkeld is, het gaat immers om een bevoegdheid die nu eens gedeeld, dan weer exclusief van aard is. Aldus werd de (federale) wet van 7 juli 1994 betreffende *de beperking en de controle van de verkiezingsuitgaven voor de verkiezing van de provincieraden en de gemeenteraden [de districtsraden] en voor de rechtstreekse verkiezing van de raden voor maatschappelijk welzijn* a) in zijn geheel opgeheven voor de Vlaamse Gemeenschap voor zover hij betrekking heeft op de provinciale, gemeente- en districtsverkiezingen; b) gedeeltelijk opgeheven voor het Waalse Geest: het betreft de artikelen 8, 9, 10, 12, 13, tweede lid, eerste zin, 13bis, en 14 tot 33, waar zij betrekking hebben op de controle van de verkiezingsuitgaven voor de verkiezingen van de provincie-, gemeente- en districtsraden; c) klaarblijkelijk in zijn totaliteit gehandhaafd voor de rest van België, en dus ten aanzien van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest⁷. De Belgische autoriteiten bevestigen ten tijde van de bespreking van dit verslag dat dit effectief een afspiegeling lijkt van de bestaande situatie. De federale wetgever zou dus, op zijn minst gedeeltelijk, een bevoegdheid behouden voor het regelen van de maatregelen die verwacht worden in het kader van het tweede gedeelte de aanbeveling. Maar het moge ook duidelijk zijn dat dit niet kan gebeuren zonder een interactie met

⁷ Informatie afkomstig van de noten bovenaan de pagina van de wetgevende databank:

http://www.ejustice.just.fgov.be/cgi_loi/change_lg.pl?language=fr&la=F&cn=1994070734&table_name=loi

de gemeenschaps- en gewestparlementen. Aan het derde deel van de aanbeveling werd gevolg gegeven met de brief van 19 juni 2015, die door de voorzitter van de Kamer van volksvertegenwoordigers officieel gericht is aan de gemeenschaps- en gewestparlementen. Zoals reeds aangegeven, heeft het Vlaams Parlement zich reeds ertoe verbonden om zich te buigen over de kwestie, en het lijkt erop dat die brief een hernieuwd elan bezorgd heeft aan het proces aangezien verscheidene parlementen van de gefedereerde entiteiten ertoe aangezet worden om deel te nemen aan de werkzaamheden op federaal niveau. In het evaluatieverslag was onderstreept dat de regels voor de bewaring van stukken reeds meer dan twee jaar inhielden, krachtens de algemene boekhoudkundige regels. Gelet op deze overwegingen en tevens op de verbeteringen die reeds dateren van januari 2014, oordeelt de GRECO dat over het geheel genomen rekening is gehouden met deze aanbeveling.

46. De GRECO besluit dat aanbeveling vi op bevredigende wijze ten uitvoer is gelegd.

Aanbeveling vii.

47. *De GRECO had aanbevolen i) met inachtneming van de grondwettelijke beginselen een verplichting voor de partijen/verkiezingskandidaten in te voeren om de individuele giften waarvan de waarde hoger is dan een bepaalde drempel alsook de identiteit van de schenker bekend te maken; ii) de gewesten desgevallend te vragen hun eigen regelgeving aan te passen in de zin van deze aanbeveling.*
48. De GRECO wijst erop dat aanbeveling vii als niet ten uitvoer gelegd wordt beschouwd. De Belgische autoriteiten hadden aangekondigd dat ingevolge de amendementen van januari 2014 een systeem voor openbare aangifte van "alle giften van rechtspersonen onder de noemer van sponsoring", ongeacht het bedrag, was ingevoerd, en zij hadden nogmaals enig voorbehoud gemaakt bij de openbaarheid van de schenkers die natuurlijke persoon zijn (bescherming van de persoonlijke levenssfeer). De GRECO was van oordeel dat de nieuwe sponsoringsmaatregelen niet voldeden aan de verwachtingen van het eerste deel van de aanbeveling, a fortiori vanwege de problemen met de coherentie van de daaruit voortvloeiende regelgeving (cf. aanbeveling iv). Wat de adviezen vanwege de Commissie voor de bescherming van de persoonlijke levenssfeer in 2007 en vooral in 1999 betreft⁸, bleek dat de negatieve conclusie ervan met betrekking tot de openbaarmaking van de identiteit van de schenkers in hoofdzaak ingegeven was door de staat van de teksten betreffende de politieke financiering en dus door het ontbreken van enige rechtsgrond voor de openbaarheid van de informatie. Een wijziging van de teksten zou kunnen tegemoetkomen aan het eerste deel van de aanbeveling. Wat het tweede deel betreft, zijn er nog geen maatregelen in de lijn der verwachtingen genomen.
49. Zoals reeds aangegeven, maken de Belgische autoriteiten in paragrafen 20 en 21 gewag van de hervatting van de parlementaire werkzaamheden in 2015 teneinde tegemoet te komen aan de hangende aanbevelingen. In de brief van 19 juni 2015 heeft de voorzitter van de Kamer van volksvertegenwoordigers - tevens voorzitter van de Controlemmissie - de inhoud en de verwachtingen van deze aanbeveling officieel onder de aandacht van de gemeenschaps- en

⁸ Het advies van 1999 komt uitgebreid aan bod in dat van 2007. De commissie gaf het volgende aan: "*Hieruit vloeit voort dat de publicatie of openbaarmaking van deze overzichten [van de geregistreerde giften van natuurlijke personen van 125 euro en meer] buiten de Controlemmissie neerkomt op een inbreuk op het beginsel volgens welk het doeleinde toereikend moet zijn ten opzichte van de verwerking, te meer daar noch de wet op de financiering van politieke partijen, noch haar uitvoeringsbesluit van 10 december 1998 dit voorzien. Deze overzichten zijn vertrouwelijk en zowel artikel 16 van de wet van 8 december 1992, dat de vertrouwelijkheid en beveiliging van de verwerking oplegt, als artikel 6 van de wet van 4 juli 1989 herinneren hieraan. (...) Deze overzichten mogen dus op geen enkele manier openbaar gemaakt worden.*"

gewestparlementen gebracht. Zoals aangegeven in paragraaf 21, worden de parlementen van de gefedereerde entiteiten voortaan betrokken bij de werkzaamheden op federaal niveau.

50. De GRECO neemt kennis van het voorgaande en van de hervatting van de parlementaire werkzaamheden in 2015. Hij betreurt het uitblijven van nieuwe ontwikkelingen ten aanzien van het eerste deel van de aanbeveling. Wat het tweede deel van de aanbeveling betreft, voldoet de officiële brief aan de gemeenschaps- en gewestparlementen aan de verwachtingen, en zoals reeds is benadrukt, lijkt het erop dat hiermee een nieuw elan is bezorgd aan de wetgevende werkzaamheden in hun Belgisch geheel. Dat tweede deel van de aanbeveling is dus ten uitvoer gelegd.
51. De GRECO besluit dat aanbeveling vii gedeeltelijk ten uitvoer is gelegd.

Aanbeveling viii.

52. *De GRECO had aanbevolen i) een - eventueel eengemaakt - systeem voor de controle van de financiering van de partijen en de verkiezingscampagnes in te stellen dat zo onafhankelijk mogelijk is van de politieke partijen en dat over de nodige middelen beschikt om een substantiële en passende controle uit oefenen; ii) de gewesten te verzoeken met dit advies rekening te houden mocht de invoering van een eengemaakt systeem te moeilijk blijken in de institutionele context van het land.*
53. De GRECO wijst erop dat aanbeveling viii beschouwd is als gedeeltelijk ten uitvoer gelegd. Wat het eerste deel van deze aanbeveling betreft, heeft België uiteindelijk ervoor geopteerd om geen nieuw eengemaakt controlemechanisme op te zetten; maar tegelijkertijd bleven de verbeteringen (zoals doorgevoerd in het kader van de veranderingen waartoe in januari 2014 was beslist) nog steeds onvoldoende. Er werd meer bepaald verwezen naar de nieuwe samenstelling van de (parlementaire) Controlecommissie van de verkiezingsuitgaven en de boekhouding van de politieke partijen, die thans vier externe personen op 21 leden telt, alsook naar de nieuwe mogelijkheid voor het Rekenhof om bijkomende inlichtingen te vragen aan de verenigingen die optreden als financiële lasthebbers van de politieke partijen (maar dat is niet van toepassing op de verkiezingsuitgaven). Wat het tweede deel van de aanbeveling betreft, waren er nog geen maatregelen in de lijn der verwachtingen genomen.
54. Zoals reeds aangegeven, maken de Belgische autoriteiten in paragraaf 21 gewag van de hervatting van de parlementaire werkzaamheden in 2015 teneinde tegemoet te komen aan de hangende aanbevelingen. Maar momenteel wordt er geen gewag gemaakt van concrete maatregelen in het kader van die specifieke aanbeveling. In de brief van 19 juni 2015 heeft de voorzitter van de Kamer van volksvertegenwoordigers - tevens voorzitter van de Controlecommissie - de inhoud en verwachtingen vante deze aanbeveling officieel onder de aandacht van de gemeenschaps- en gewestparlementen gebracht. Zoals aangegeven in paragraaf 21, worden de parlementen van de gefedereerde entiteiten voortaan betrokken bij de werkzaamheden op federaal niveau.
55. De GRECO neemt kennis van het voorgaande en van de hervatting van de parlementaire werkzaamheden in 2015. Hij betreurt het uitblijven van nieuwe ontwikkelingen ten aanzien van het eerste deel van de aanbeveling. Hij herinnert eraan dat de adequate en efficiënte controle op de politieke financiering een essentieel onderdeel vormt van de regelgeving over de landelijke politieke financiering. Het betreft een belangrijke aanbeveling die verbetering beoogt in een

situatie die in het evaluatieverslag omschreven wordt als zeer onbevredigend. Wat het tweede deel van de aanbeveling betreft, voldoen de officiële brief aan de gemeenschaps- en gewestparlementen, alsook de nieuwe dynamiek van de daaruit voortvloeiende wetgevende werkzaamheden en consultaties, aan de verwachtingen van het tweede gedeelte van de aanbeveling. De GRECO hoopt dat dit het debat zal heropenen over een mogelijke eenmaking van het controlemechanisme.

56. De GRECO besluit dat aanbeveling viii gedeeltelijk ten uitvoer gelegd blijft.

Aanbeveling ix.

57. *De GRECO had aanbevolen i) met het Instituut der Bedrijfsrevisoren veeleisendere normen vast te stellen voor de audit van de rekeningen van de politieke partijen, met inbegrip van de regels om de noodzakelijke onafhankelijkheid van de revisoren te garanderen en ii) te onderzoeken of het opportuun is om de auditverplichtingen uit te breiden naast de jaarrekening van de partijen tot met name hun rapporten over de verkiezingsuitgaven.*
58. De GRECO wijst erop dat deze aanbeveling beoordeeld werd als gedeeltelijk ten uitvoer gelegd. Er is geen enkele nieuwe maatregel genomen ten aanzien van de verwachtingen van het eerste gedeelte van de aanbeveling, aangezien België de bestaande maatregelen voldoende acht. De GRECO had in het vorige verslag van de conformiteitsprocedure gewezen op bepaalde leemten, die nochtans in het evaluatieverslag waren aangestipt. Wat het tweede deel van de aanbeveling betreft, werd de mogelijkheid naar het instellen van een audit onderzocht, aangezien het ook om verkiezingsuitgaven ging, zoals was vooropgesteld.
59. Zoals reeds aangegeven, maken de Belgische autoriteiten in paragraaf 21 gewag van de hervatting van de parlementaire werkzaamheden in 2015 teneinde tegemoet te komen aan de hangende aanbevelingen. Maar momenteel wordt er geen gewag gemaakt van concrete maatregelen in het kader van het eerste deel van die specifieke aanbeveling.
60. De GRECO neemt kennis van het voorgaande en van de hervatting van de parlementaire werkzaamheden in 2015. Hij betreurt het uitblijven van nieuwe ontwikkelingen ten aanzien van het eerste deel van de aanbeveling.
61. De GRECO besluit dat aanbeveling ix gedeeltelijk ten uitvoer gelegd blijft.

Aanbeveling x.

62. *De GRECO had aanbevolen i) ervoor te zorgen dat indien een partij verzuimt aan haar verplichtingen uit de wet van 4 juli 1989 (of andere relevante teksten) en normaliter de federale financiering zou verliezen, dit leidt tot een verlies van alle prestaties die ze in het land geniet bij wijze van overheidssteun; ii) de gewesten desgevallend te vragen hun eigen regelgeving aan te passen in de zin van deze aanbeveling.*
63. De GRECO herinnert eraan dat die aanbeveling beoordeeld werd als niet ten uitvoer gelegd wegens het uitblijven van maatregelen in het kader van het proces voor herziening van de teksten in 2014, met betrekking tot het eerste gedeelte van de aanbeveling. De Belgische autoriteiten hebben onderstreept dat die aanbeveling problematisch is om redenen die verband houden met het principe van de proportionaliteit van de sancties en met de

bevoegdheidsverdeling tussen de federale staat en de gefedereerde entiteiten. Er waren evenmin maatregelen getroffen in antwoord op het tweede element van de aanbeveling.

64. Zoals reeds aangegeven, maken de Belgische autoriteiten in paragrafen 20 en 21 gewag van de hervatting van de parlementaire werkzaamheden in 2015 teneinde tegemoet te komen aan de hangende aanbevelingen. Maar momenteel wordt er geen gewag gemaakt van concrete maatregelen in het kader van die specifieke aanbeveling. De brief van 19 juni 2015 van de voorzitter van de Kamer van volksvertegenwoordigers - tevens voorzitter van de Controlecommissie - heeft de inhoud en verwachtingen van deze aanbeveling officieel onder de aandacht van de gemeenschaps- en gewestparlementen gebracht. Zoals aangegeven in paragraaf 21, worden de parlementen van de gefedereerde entiteiten voortaan betrokken bij de werkzaamheden op federaal niveau.
65. De GRECO neemt kennis van het voorgaande en van de hervatting van de parlementaire werkzaamheden in 2015. Hij betreurt het uitblijven van nieuwe ontwikkelingen ten aanzien van het eerste deel van de aanbeveling. Wat het tweede deel van de aanbeveling betreft, lijkt de officiële brief aan de gemeenschaps- en gewestparlementen een hernieuwd elan te bezorgen aan de werkzaamheden op het niveau van de meeste gefedereerde entiteiten, hetgeen voldoet aan de verwachtingen. De GRECO hoopt nogmaals dat dit zal zorgen voor de nodige verbeteringen ten gunste van een betere afstemming tussen de sanctiemechanismen op federaal niveau en op het niveau van de gefedereerde entiteiten.
66. De GRECO besluit dat aanbeveling x gedeeltelijk ten uitvoer is gelegd.

Aanbeveling xi.

67. *De GRECO had aanbevolen i) de bevoegdheden te verduidelijken van de overheden die zich moeten uitspreken over de straffen die van toepassing zijn wanneer de regels inzake de financiering van de politieke partijen niet worden nageleefd; ii) een schaal van meer evenredige en afschrikkende straffen te waarborgen voor de verschillende gebreken van de partijen en kandidaten (bijvoorbeeld door de onverkiesbaarheid te veralgemenen, de straffen te diversifiëren, de strafrechtelijke straffen te verzwaren en te voorzien in regels inzake recidive); iii) in voorkomend geval de regio's te vragen hun eigen regelgeving aan te passen in de zin van deze aanbeveling.*
68. De GRECO wijst erop dat aanbeveling xi beschouwd is als gedeeltelijk ten uitvoer gelegd. Ingevolge de amendementen van januari 2014 zijn bepaalde veranderingen doorgevoerd, maar ofwel beantwoordden zij niet daadwerkelijk aan de problemen die geïdentificeerd zijn tijdens het bezoek ter plaatse (eerste gedeelte van de aanbeveling), ofwel bleven de daadwerkelijke verbeteringen duidelijk onvoldoende (tweede gedeelte van de aanbeveling). Er waren evenmin maatregelen getroffen in antwoord op het derde element van de aanbeveling. De Belgische autoriteiten hadden onderstreept dat de kwestie van de sancties nog steeds hoofdzakelijk een federale bevoegdheid is - bijvoorbeeld de sancties inzake de verkiezingsuitgaven en de boekhouding van de politieke partijen). Aangezien de gewesten verantwoordelijk zijn voor de lokale verkiezingen, zullen de parlementen van de gefedereerde entiteiten evenwel attent worden gemaakt op de wijzigingen in de federale wetgeving en op de aanbevelingen van de GRECO.
69. Zoals reeds aangegeven, maken de Belgische autoriteiten in paragraaf 21 gewag van de hervatting van de parlementaire werkzaamheden in 2015 teneinde tegemoet te komen aan de hangende aanbevelingen. Maar momenteel wordt er geen gewag gemaakt van concrete

maatregelen met betrekking tot die specifieke aanbeveling. De brief van 19 juni 2015 van de voorzitter van de Kamer van volksvertegenwoordigers - tevens voorzitter van de Controlemcommissie - heeft de inhoud en verwachtingen van deze aanbeveling officieel onder de aandacht van de gemeenschaps- en gewestparlementen gebracht. Zoals aangegeven in paragraaf 21, worden de parlementen van de gefedereerde entiteiten voortaan betrokken bij de werkzaamheden op federaal niveau.

70. De GRECO neemt kennis van het voorgaande en van de hervatting van de parlementaire werkzaamheden in 2015. Hij betreurt het uitblijven van nieuwe ontwikkelingen ten aanzien van het eerste twee elementen van de aanbeveling. Wat het laatste gedeelte van de aanbeveling betreft, voldoet de officiële brief aan de parlementen van de gemeenschappen en gewesten aan de verwachtingen. De GRECO stelt vast dat dit kennelijk een hernieuwd elan heeft bezorgd aan de omzetting van de vooropgestelde maatregelen op het niveau van de entiteiten. Dat tweede deel van de aanbeveling is dus ten uitvoer gelegd.
71. De GRECO besluit dat aanbeveling xi gedeeltelijk ten uitvoer gelegd blijft.

III. CONCLUSIES

72. **Rekening houdend met het voorgaande, besluit de GRECO dat België nu zes van de vijftien aanbevelingen uit het evaluatierapport van de derde cyclus op bevredigende wijze ten uitvoer gelegd of afgehandeld heeft. Acht andere aanbevelingen zijn gedeeltelijk ten uitvoer gelegd, één aanbeveling is niet ten uitvoer gelegd.** Sinds het laatste tussentijds verslag van oktober 2014 heeft België dus enige, weliswaar bescheiden vorderingen gemaakt door de volledige tenuitvoerlegging van drie bijkomende aanbevelingen en de gedeeltelijke tenuitvoerlegging van twee andere aanbevelingen.
73. Meer bepaald wat Thema I – Strafbaarstellingen betreft, is aanbeveling i op bevredigende wijze ten uitvoer gelegd en blijft aanbeveling iv nog steeds gedeeltelijk ten uitvoer gelegd (aanbevelingen ii en iii zijn na het tweede tussentijds verslag van het eerste conformiteitsverslag als ten uitvoer gelegd beschouwd). Wat Thema II - Transparantie in de financiering van de politieke partijen betreft, zijn aanbevelingen v en vi nu net als aanbeveling i geheel ten uitvoer gelegd (aanbeveling i werd in het eerste conformiteitsverslag beschouwd als op bevredigende wijze ten uitvoer gelegd) en aanbevelingen vii en x vervoegen voortaan aanbevelingen ii, iv, viii, ix en xi, die reeds gedeeltelijk ten uitvoer gelegd waren volgens de diverse voorgaande verslagen in het kader van de conformiteitsprocedure. Aanbeveling iii is nog steeds niet ten uitvoer gelegd.
74. Wat het thema van de strafbaarstellingen betreft, stelt de GRECO vast de opgetekende vorderingen met betrekking tot een van de twee hangende aanbevelingen te danken zijn aan de aanneming, op 28 januari 2016, van amendementen die zijn ingevoerd bij de wet houdende wijzigingen van het strafrecht en de strafvordering en houdende diverse bepalingen inzake justitie, en aan de aanneming van een omzendbrief voor de procureurs. Die maatregelen bekrachtigen definitief de notie “ontvangst” in de strafrechtelijke omschrijving van de misdrijven van passieve omkoping. Die stap voorwaarts moet worden toegejuicht. Wat de tweede aanbeveling betreft, heeft België echter nog steeds geen uitsluitsel gegeven over de kwestie van zijn extraterritoriale rechtsmacht voor feiten van omkoping nadat België zijn voorbehoud ten aanzien van artikel 17 van het Verdrag had ingetrokken met ingang van 1 juli 2010. Vreemd genoeg heeft het land de uitwerking en aanneming van de voornoemde wet van 28 januari 2016 niet te baat genomen om zijn nationaal recht te amenderen, zoals de regering had beslist. De

GRECO is van oordeel dat de rechtsonzekerheid die zou kunnen voortvloeien uit de huidige situatie, en waarvan de aarzelingen van de Belgische autoriteiten een indicator zijn, onnodige risico's voortbrengen voor de bestendige behandeling van de internationale omkopingsdossiers.

75. Wat de financiering van de politieke partijen betreft, heeft de voorzitter van de Kamer van volksvertegenwoordigers zich tot de gewest- en gemeenschapsparlamenten gericht met een verzoek om de aanbevelingen van de GRECO in aanmerking te nemen die raken aan domeinen van de regelgeving waarvoor zij bevoegd zijn. Het parlement - meer bepaald de Controlegcommissie van de verkiezingsuitgaven en de boekhouding van de politieke partijen - heeft tevens de werkgroep 'Politieke partijen' geherinstalleerd met het oog op de tenuitvoerlegging van bepaalde gevolgen van de hervorming van januari 2014 (reglement van de Controlegcommissie, formaat van de financiële verslagen). Zoals aangegeven in paragraaf 20 ging dat gepaard met vertraging en met gevolgen voor de inwerkingtreding van een deel van de hervormingen van januari 2014. Maar dat heeft ook zichtbaar vertragingen opgeleverd voor het onderzoek van het gevolg dat moet worden gegeven aan de hangende aanbevelingen van thema II. Dat kan op zijn minst deels een verklaring vormen voor het feit dat de vorderingen met betrekking tot thema II dermate bescheiden blijven. De GRECO herhaalt dus - nogmaals - zijn oproep aan België om meer vastberadenheid aan de dag te leggen bij de verdere tenuitvoerlegging van de verschillende hangende aanbevelingen.
76. Kortom, de resultaten van België blijven over het geheel genomen nog onvoldoende in het stadium van dit tweede conformiteitsverslag, bijna zeven jaar na de aanneming van het evaluatieverslag van mei 2009. De aanbevelingen in het kader van Thema II zijn grotendeels nog niet volledig ten uitvoer gelegd en hebben vaak betrekking op punten die van bijzonder belang zijn voor de kwaliteit van de regelgeving, de transparantie en de controle van de politieke financiering. De parlementaire werkzaamheden zijn hervat en het blijkt dat zij zullen berusten op een samenwerkingsverband met de gefedereerde entiteiten, hetgeen eerder uitzonderlijk is volgens de Belgische autoriteiten. Rekening houdend met het voorgaande, vraagt de GRECO overeenkomstig artikel 31.9 van het huishoudelijk reglement aan het hoofd van de Belgische delegatie om bijkomende informatie over de tenuitvoerlegging van aanbeveling iv (Thema I - Strafbbaarstellingen) en aanbevelingen ii, iii, iv en vii tot xi (Thema II - Partijfinanciering) tegen uiterlijk 31 december 2016.
77. Tot slot verzoekt de GRECO de Belgische overheid om zo spoedig mogelijk in te stemmen met de bekendmaking van dit verslag, de vertaling ervan naar het Nederlands (en eventueel naar het Duits) te verzekeren en die vertaling(en) openbaar te maken.